

Воля до життя (скорочено)

Олександр Довженко

У армійського хірурга Миколи Дудка спитали, що він, людина, яка "різала" півтора року тисячі людей, знайшов там у людині — чи знайшов якусь таїну в людині на війні?

"Воля! — промовив хірург, спинившись і навіть гупнувши своїм здоровим мужичим кулаком по столу. — Людина на війні — це воля. Є воля — є людина. Нема волі — нема людини! Скільки волі, стільки й людини,— ось що я знайшов".

І тут він розповів історію розвідника Івана Кармалюка.

При виконанні бойового завдання солдата було тяжко поранено. Праву руку тільки зачепило, а ліва висіла, скривавлена вщент, і кров била фонтаном з жахливо скаліченого плеча. Він підсвідомо розумів, що якщо зупиниться, його знайдуть німці й доб'ють, тому з останніх сил біг уперед. Та сили покидали його разом з витікаючою з руки кров'ю. І тільки коли вибіг із небезпечної зони, якось заспокоївся, сили залишили його зовсім, і він упав. Кармалюкові здалося, що впав він не на землю, а у воду, яка понесла його, вируючи, далі. Ось він уже начебто вдома. Поряд із ним батько, мати, дід, баба, сестри, кохана його Галина...

Кармалюк розплющив очі. В голові промайнуло: "Втрачаю свідомість!" В його становищі це означало зійти кров'ю і вмерти. Зібравши решту сил, солдат підповз до дерева і притулився раною до стовбура. "Затиснувши таким способом розірвану артерію, він так зціпив зуби і так широко розплющив очі, і так не жадав заплющити їх, що санітари, підбираючи ранком загиблих бійців, подумали, ніби перед ними труп з розкритими, застиглими очима.

— Живу... — прошепотів Кармалюк".

Оббита ряднами та простирадлами сільська хата правила за операційну. Хірург працював безперервно вже кілька днів. "Перед його очима на столі розверзались такі безодні страждань, що всяка свіжа людина зомліла б або зійшла б слізьми, наблизившись хоч на годину до цього жахливого жертovníка війни". Від людських страждань та безсонних ночей втрачали свідомість медсестри, на їх місце ставали інші. Хата тремтіла від вибухів, двір був переповнений пораненими, які лежали просто неба.

Вкрай стомленому хірургові, аби він не витрачав часу, їжу подавали прямо до операційного столу. Він вже валився з ніг і нервував: "Ну що за чорт! Звідки стільки терпіння? Чотирнадцять місяців ріжу, і хоч би тобі один загукав, почав клясти, ненавидіти смерть... Ні! Мовчать, покірливі".

— Слідуючий!

Перед хірургом лежав Кармалюк. Три дні минуло з тих пір, як солдата було поранено. Він втратив багато крові, жар від газової гангрени палив його. Рука страшенно роздулась, почорніла й смерділа. Не допомагав і новий спосіб лікування гангрени, який придумав сам лікар. Кармалюк сміливо попросив відтяти йому руку. "Ріжте швидше!" — наказав він, здивувавши лікарів.

Але ампутація руки не зарадила справі: забагато солдат втратив крові. Весь час його не покидала свідомість, він жодного разу не закричав, зосередивши всю свою волю на цьому напруженому опорі смерті.

Хірург, який прийшов оглянути Кармалюка, вже не призначив навіть жодних процедур. З усього було видно, що він вважає пораненого безнадійним, адже навіть пульсу майже не було. Кармалюк поглядом запитав його, чи ще йому судилося жити.

"А що сказати хірургові? Що говорити хірургам щодня коло ліжка вмираючих? Що? — Ні, ні...Житимеш..."

Хірург пішов, а Кармалюк кинувся на подушку й заридав. Він пригадав своє Поділля, рідних, і жадоба життя, жадоба помсти охопила його.

Лікар був у перев'язочній, коли двері різко відчинилися і зайшов Кармалюк. Страшний він був і прекрасний.— Перев'язку! — застогнав солдат і впав на руки лікарів. Ніхто не міг зрозуміти, де в цього хворого, в якого вже майже не було пульсу, взялися сили дійти до перев'язочної. І тільки хірург усе пояснив: "У нього була воля... Він житиме більше за нас з вами!"

Ніколи ще так палко не хотілося хірургові врятувати життя людині, як зараз. "Так сила опору смерті помножила силу лікаря, і цю силу лікар вертав хворому".

Коли прооперованого Кармалюка вносили до палати, всі поранені з гордістю дивилися на нього, аплодували і дякували йому — адже їм також передавалася його воля до життя.